

RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA UNING AHAMIYATI

Abduqurbonov Anvarjon

TDYU huzuridagi M.S.Vosiqova nomidagi akademik litsey o'quvchisi
aabduqurbonov@gmail.com
+998903800751

Annotatsiya: Ushbu maqolada hozirgi davrda jahon iqtisodiyotining rivojlanish tendensiyalari, xususan, raqamli iqtisodiyotning o'rnini va ahamiyati tahlil etilgan. Maqolada raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali iqtisodiy o'sishga erishish, yalpi ichki mahsulot hajmini oshirish va mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlarning samaradorligi masalalari yoritilgan. Shuningdek, sohani rivojlantirishdagi mavjud muammolar va ularning yechimlari bo'yicha takliflar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: Raqamli iqtisodiyot, AKT, innovatsiya, elektron tijorat, investitsiya, YAIM, strategiya, sun'iy intellekt, blokcheyn, raqamli infratuzilma.

Hozirgi kunda global iqtisodiyotning shiddat bilan rivojlanishi bevosita axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining keng joriy etilishi bilan bog'liq. O'zbekiston Respublikasida ham iqtisodiyotning barcha tarmoqlarini raqamlashtirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyev raqamli iqtisodiyotning dolzarbligi haqida to'xtalib: "Taraqqiyotga erishish uchun raqamli bilimlar va zamonaviy axborot texnologiyalarini egallashimiz zarur va shart. Bu bizga yuksalishning eng qisqa yo'lidan borish imkoniyatini beradi. Zero, bugun dunyoda barcha sohalarga axborot texnologiyalari chuqur kirib bormoqda", – deb ta'kidlagan edilar. Ushbu fikrlar mamlakatimiz iqtisodiy mustaqilligini mustahkamlashda raqamli texnologiyalarning o'rnini yaqqol belgilab beradi.

Bundan bir necha yil avval iqtisodiyotning an'anaviy shakllari yetakchilik qilgan bo'lsa, bugungi kunga kelib "Digital Economy" tushunchasi barcha sohalarni qamrab olmoqda. Raqamli iqtisodiyot – bu faqatgina texnologiyalar yig'indisi emas, balki jamiyat hayotini, boshqaruv tizimini va biznes jarayonlarini tubdan o'zgartiruvchi yangicha iqtisodiy munosabatlardir.

Raqamli iqtisodiyotning asosiy afzalliklari sifatida quyidagilarni ko'rsatish mumkin:

Ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatishda xarajatlarning kamayishi.

Mehnat unumdorligining bir necha barobar ortishi.

"Yashirin iqtisodiyot" ulushining kamayishi va shaffoflikning ta'minlanishi.

Tadbirkorlik sub'ektlari uchun yangi bozorlarning ochilishi.

O'zbekistonda 2020-yil "Ilm, ma'rifat va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yili" deb e'lon qilinishi hamda "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasining qabul qilinishi ushbu sohadagi islohotlarning poydevori bo'lib xizmat qildi. Strategiya doirasida mamlakatimizning barcha hududlarida infratuzilmani yaxshilash, aholining raqamli savodxonligini oshirish va davlat xizmatlarini elektron shaklga o'tkazish bo'yicha ulkan ishlar amalga oshirilmoqda.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, raqamli iqtisodiyot rivojlangan mamlakatlarda YAIM o'sishi boshqa davlatlarga nisbatan ancha yuqori. Masalan, AQSH, Xitoy va Janubiy Koreya kabi davlatlarda raqamli texnologiyalar iqtisodiyotning lokomotiviga aylangan. O'zbekiston ham ushbu yo'nalishda o'z modelini yaratishga harakat qilmoqda.

Shunga qaramay, sohani rivojlantirishda bir qator muammolar mavjud. Birinchidan, chekka hududlarda internet tezligi va sifatining pastligi. Ikkinchidan, kadrlar yetishmovchiligi, ya'ni yuqori malakali IT-mutaxassislarining kamligi. Uchinchidan, kiberxavfsizlik masalalari. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun oliy ta'lim muassasalarida iqtisodiy-texnologik bilimlar uyg'unligini ta'minlash, IT-parklar faoliyatini yanada kengaytirish lozim.

Amaldagi islohotlar natijasida O'zbekistonda elektron tijorat hajmi yildan-yilga ortib bormoqda. To'lov tizimlarining (Click, Payme va boshqalar) rivojlanishi naqd pulsiz hisob-kitoblar ulushini oshirdi. Bu esa o'z navbatida iqtisodiyotdagi korrupsiyaviy holatlarning oldini olishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, raqamli iqtisodiyot – bu kelajak iqtisodiyotidir. XIX asr oxiri va XX asr boshlarida jadid bobolarimiz ma'rifat va yangi usul maktablari orqali millatni uyg'otishga harakat qilgan bo'lsalar, bugungi kunda bizning "jadidchiligimiz" raqamli bilimlar va texnologiyalarni egallashda namoyon bo'lishi kerak. Raqamlashtirish jarayonlari iqtisodiyotning barcha bo'g'inlariga kirib borishi mamlakatimizning jahon bozorida raqobatbardoshligini ta'minlaydi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Mirziyoyev Sh.M. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Oliy Majlisga Murojaatnomasi. 2020-yil 24-yanvar.
2. Gulyamov S.S. va boshqalar. Raqamli iqtisodiyotda blokcheyn texnologiyalari. T.: TMI, 2019. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. 2020-yil 5-oktabr. <https://stat.uz> — O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi rasmiy sayti.
3. Schwab K. *The Fourth Industrial Revolution*. – Geneva: World Economic Forum, 2016.
4. Tapscott D., Tapscott A. *Blockchain Revolution: How the Technology Behind Bitcoin is Changing Money, Business, and the World*. – New York: Penguin Books, 2018.
5. Castells M. *The Rise of the Network Society*. – Oxford: Blackwell Publishing, 2010. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. "Elektron hukumat tizimini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qaror. – Toshkent, 2021.